

સત્સંગ પ્રદીપ

SATSANG PRADEEP

દર મહીનાની ૨૨મી તારીખે નડીઆદથી પ્રકાશિત થતું
શ્રી સ્વામિનારાયણ સત્સંગ સેવા મંડળનું માસીક મુખ્યપત્ર

Published from Nadiad on 22nd of every Month
Monthly Publication of Shree Swaminarayan Satsang Seva Mandal

વર્ષ : ૪ ફોન :
Year : 4 Phone :

૨૨-ઓક્ટોબર -૨૦૧૯ ફોલો
22- OCTOBER- 2019 Follow

અંક : ૮
Issue : 8

આજુવન લવાજમ

દેશમાં ઝા. ૨૫૦-૦૦
પરટેશમાં ઝા. ૩૦૦૦-૦૦
છૂટક નકલ ઝા. ૫-૦૦

: કાર્યાલયનું સરનામું :

ઇન્દ્રજિત માર લક્ષ્મીપ્રસાદ પંડ્યા,
'ગુરુજીપા', ઝઘડીયા પોળ, નાગરવાડા,
નડિયાદ - ૩૮૭૦૦૧

ખાસ નોંધ

શ્રી સ્વામિનારાચણ સત્તસંગ સેવા મંડળની
તા ૨૩-૧૧-૨૦૧૮ના રોજની સામાન્ય સભામાં
સર્વાનુંમતે લેવાએલ નિર્ણય પ્રમાણે "સત્તસંગ
પ્રદીપ" માસિકની હૃદેથી સભ્યોમાં નિઃશુલ્ક
વહેંચણી બંધ કરવામાં આવેલ છે. હૃદેથી આજુવન
લવાજમ ભરનારને જ "સત્તસંગ પ્રદીપ" માસિક
મોકલવામાં આવશે. આથી ચાલુ સભ્યોને તા
૩૧-૧૨-૨૦૧૯ના પછેલાં આજુવન લવાજમ
ભરી દેવા અનુરોધ કરવામાં આવે છે. બેટ,
લવાજ મના નાણાં "ફ્રાફિટ" થી "શ્રી
સ્વામિનારાચણ સત્તસંગ સેવા મંડળ"ના
નામથી મંત્રીને મોકલવા વિનંતી છે.

આજુવન લવાજમ

દેશમાં ઝા. ૨૫૦-૦૦
પરટેશમાં ઝા. ૩૦૦૦-૦૦
છૂટક નકલ ઝા. ૫-૦૦ -તંત્રી

અગત્યની નોંધ : સર્વે સભ્યો અને "સત્તસંગ પ્રદીપ"ના ગ્રાહકોને જણાવવાનું કે
શ્રી સ્વામિનારાચણ સત્તસંગ સેવા મંડળની Web site www.satsangsalila.com કાર્યરત
થયેલ છે. તેના ઉપર માસિક "સત્તસંગ પ્રદીપ" દર મહિને upload થશે તેની નોંધ લેવી.
વિદેશી સભ્યોને-ગ્રાહકોને વિનંતિ કે તેઓના mail id આપણા [info @ satsangsalila.com](mailto:info@satsangsalila.com)
પર મોકલે જેથી તેઓને e mail કરી શકાય.
-તંત્રી.

જાહેર વિનંતી

શ્રી સ્વામિનારાચણ સત્તસંગ સેવા મંડળના "સત્તસંગ પ્રદીપ" માં આજુવન
લવાજમ, સરનામામાં ફેરફાર અંગે નીચે જણાવેલ "મંત્રી" નો સંપર્ક કરવા વિનંતી.

પંકજભાઈ ડી. ભરુ

૩૦૪, સીલ્વર સ્ક્વેર એપાર્ટમેન્ટ, ડ્રે, શ્રીનગર સોસાયટી, દિનેશમીલ રોડ, વડોદરા - ૩૯૦૦૨૦.

"સત્તસંગ પ્રદીપ"માં લેખ મોકલવા માટે "તંત્રી"ના સરનામે મોકલવા વિનંતી.

સત્તસંગ પ્રદીપ

વર્ષ : ૪ અંક : ૮

લેખ તથા લેખક પૃષ્ઠા

ક્રમ	લેખ તથા લેખક	પૃષ્ઠા
૧. આજનો સુવિચાર		૩
–અમૃત વર્ષમાંથી		
૨. ભક્તશિરોમહિં પ્રહલાદજી		૪
–શ્રી ઈશ્વરલાલ લાભશંકર પંડ્યા		
૩. જીવા મિયાં		૧૩
–મોહિનલાલ શાહ		
૪. દેવશી શેઠ		૧૪
–પોપટલાલ છ. શેઠ		
૫. શિક્ષાપત્રી શ્લોક ૧૩૭નો		૧૫
લોપનારે જીવ ખોયો		
–કે. મ. ભરુ		
૬. મુમુક્ષુની ડાયરીમાંથી		૧૮

શ્રી સ્વામિનારાયણો વિજયતેતરામ ! સેવામુક્તિશ્વરગમ્યતામ !

અલેંગો પ્રદીપ

(ક્રદિત રજિ. નં. ખેડા એ/૨૧૬૭)

આધ પ્રથોતા : પ. પૂ. મોટાભાઈશ્રી ઈશ્વરલાલ લા. પંડ્યા
માનદ તંત્રી : ઈન્દ્રકુમાર લક્ષ્મીપ્રસાદ પંડ્યા

સં. ૨૦૭૮-આસો ક્રાંતિકા : ઈન્દ્રકુમાર લક્ષ્મીપ્રસાદ પંડ્યા, 'ગુજરાત્પા', અધીક્ષેપણ પોણ, નાગરવાડા, નગરાદ-૩૮૮૦૦૧ એક્ટોબર - ૨૦૧૫ અંક : ૮

આજનો સુવિચાર

“....શ્રી....ના વંશજો ઉપર શ્રીજી મહારાજ, છ્યાળુશ્રી અને જર્વ મુક્તોનો ઘણો રાજુપો છે. એ વંશજો ભગવદીયપાણું મૂક્તી, પરસ્પર દેહાલિમાન રાજીની, કુસંપ રાખે એટલે પરમાત્મા ઉદાસીન થાય. એ વંશજો પરમાત્મા પ્રસન્ન થાય તેવા ગુણ-સંપ, સહકાર, ચારિત્યશૂદ્ધ અને સ્વાર્થીત્યાગ રાખે અને જે છિયાઓથી અને વિચારોથી શ્રીહરિજી, શ્રી લક્ષ્મીનારાયણાદેવ, શ્રી નરનારાયણાદેવ રાજુ થાય તેવા ગુણ, સ્વભાવ, છિયા રાખે તો આબાદી-વૃદ્ધિ પામે, એ ત્રિકાલાબાધિત સત્ય છે. એ નજર સમક્ષ રાજીને જીવન જીવાણો તો શાંતિ-આબાદી અને શ્રીજી પ્રસન્નતા રહ્યા જ કરશો.”

(“અમૃતવધ્ય-૨”માંથી)

ભક્તશિરોમણિ પ્રલાદજી

શ્રી ઈશ્વરલાલ લાભશંકર
પંડ્યા

નોંધ : આ લેખ અ. નિ. ઈશ્વરલાલ લા. પંડ્યાના લેખ સંગ્રહ “નિમિત્ત માત્ર”માંથી લેવામાં આવ્યો છે.

શ્રીમદ્ભાગવતના સાતમા રુંઘમાં ક્રથી ૧૦ સુધીના નવ અદ્યાયોમાં આલેખાયેલી, આદર્શ ભક્તોમાં શિરોમણિ ગણાય એવા પ્રહલાદજીની કથા, ત્રેતાચુગમાં બનેલી એક સત્ય ઐતિહાસિક ઘટના છે; છતાં તટસ્થ દાખિએ જરા શાંતિથી વિચાર કરીએ તો એ આત્મશ્રેય મેળવવા માટે અખંડ પુરુષાર્થ કરી રહેલા માનવજીવનની જ કથા છે એવી પ્રતીતિ તરત જ થાય તેમ છે. આ વિદ્યાન સમજવા માટે ભાગવતમાં કહેલી પ્રહલાદજીની કથાનો આપણે વિચાર કરવાની જરૂર છે. એ કથાનો સાર સંક્ષેપમાં નીચે પ્રમાણે છે :

ભારતના સાત મહર્ષિઓમાં જેમની ગાણના થાય છે એ કશ્યપ મુનિને દિતિ નામની પતનીથી વિચિત્ર કિયાના પરિણામે બે જોકિયા પુત્રો હિરણ્યકશિપુ અને હિરણ્યાશ્ર પ્રાસ થયા. ઉત્ત્ર તપ કરીને અતિ બળવાન બનેલા હિરણ્યાશ્રનો ભગવાન શ્રીવરાહનારાયણે વધ કર્યો. પોતાના નાના ભાઈના મરણનો બદલો લેવા અને એનો વધ કરનાર ભગવાનનો વધ કરવાની શક્તિ મેળવવા માટે હિરણ્યકશિપુએ ભારે ઉત્ત્ર તપ કર્યું અને બ્રહ્માજીને પ્રસન્ન કર્યા. પ્રસન્ન થયેલા બ્રહ્માજીએ વર માગવાનું કર્યું એટલે એણે હાથ જોકિને વર માગ્યો : ‘આપની સર્જેલી સૃજિનું કોઈ પ્રાણી, મનુષ્ય, પશુ, પંખી, ઈંદ્રાદૈવ, દાનવ, નાગ વગેરે કોઈથી પણ મારું મૃત્યુ ન થાય; કોઈ પણ પ્રકારના શાસ્ત્ર કે અસ્ત્ર, મંત્ર, તંત્ર કે યંત્રથી મારું મૃત્યુ ન થાય; દિવસે કે રાત્રે,

ધરની અંદર કે બહાર, પૃથ્વી ઉપર કે જળમાં કે આકાશમાં મારું મૃત્યુ ન થાય; ચુદ્ધમાં મને કોઈ પણ હુંબાવી ન શકે, જીતી ન શકે અને મારી હત્યા ન કરી શકે; સૃજિ સમગ્રમાં જીવપ્રાણી સમસ્તનો હું એકછત્રી સમાટ બન્નું અને મારી બધી કામનાએ પૂરી થાય; વળી સૃજિમાં જેવો આપનો મહિમા પ્રવર્તે છે તેવો મારો મહિમા પણ પ્રવર્તે; ઈંદ્રાદિક દેવો, યોગીએ, અધિમુનિએ, તપસ્વીએને જેવું ઔષ્ઠર્થ અને શક્તિ મને પ્રાસ થાય.’ (ભાગ. ૭, ૩, ૩૫ થી ૩૮). હિરણ્યકશિપુની માગણી સાંભળીને બ્રહ્માજી ભારે દ્ર્ઘિદામાં પડ્યા. હિરણ્યકશિપુને વર મળે એટલે એમના પોતાના માટે જ એ માથાના ભારે દુખાવારૂપ બનવાનો છે, એ હકીકિત એ જાણતા હતા. પણ વચનથી બંધાયા હતા એટલે કમને એમણે કર્યું : ‘તથાસ્તુ’. વર મળ્યા પણી હિરણ્યકશિપુએ જોતજોતામાં ત્રિલોકમાં પોતાની સત્તા જમાવી દીધી, એટલું જ નહિ પણ પોતે જ ભગવાન બની બેઠો. પોતાના નામ સિવાય બીજા કોઈ નામનું ભજન-કીર્તન-સ્મરણ અને પોતાની મૂર્તિ સિવાય બીજી કોઈ મૂર્તિનું દ્યાન-ઉપાસના કરવા સામે એણે કક્ષ પ્રતિબંધ ફરમાવ્યો. ત્રિલોકમાં સૌ કોઈ ‘ત્રાહિમાભુ’ પોકારવા લાગ્યા.

ભગવાનની ફૂતિ, ગતિ અને રીતિ અકળ હોય છે. પોતાનો સમોવડિયો બનીને બેઠેલો અને આસુરી સંપત્તિની સાક્ષાત્ મૂર્તિ એવા હિરણ્યકશિપુને ઘેર જ પુત્રરૂપે, પોતાના

પરમભાગવત લક્તને અવતારવાનો ભગવાને નિર્ણય કર્યો. હિરણ્યકશિપુને ત્રણ પુત્રો હતા. એ જ્યારે જંગલમાં તપ કરવા ગયો ત્યારે એની રાણી કયાદું સગર્ભા હતી. ઈશ્વરાજાની એના ઉદરમાં ગર્ભરૂપી પ્રહ્લાદજીએ પ્રવેશ કર્યો. હિરણ્યકશિપુની ગેરહાજરીનો લાભ લઈને દેવરાજ ઈન્દ્રને સગર્ભા રાણી કયાદુનું અપહરણ કર્યું. ઈન્દ્રનો દરાદો તો રાણીનો એના ગર્ભસહનાશ કરવાનો હતો પણ માર્ગમાં નારદજી મળ્યા. એમણે ઈન્દ્રને સ્ત્રીહિત્યા અને બાળહિત્યા ન કરવાનું સમજાવ્યો; રાણીના ઉદરમાં ગર્ભરૂપે કોઈ અસુર રહેલો નથી પણ ઈશ્વરેરેછાથી ભક્તશિરોમણિ પ્રહ્લાદજી પોતે રહેલા છે, એ હકીકત પણ કહી. ઈન્દ્ર રાણી કયાદુને નારદજીના આશ્રમમાં છોડી દીધી એટલે ગર્ભમાં રહેલા પ્રહ્લાદજીને ભક્તિ માર્ગના આદિ આચાર્ય નારદજી જેવા મહાસંતના સમાગમનો અલભ્ય લાભ મળ્યો. તપ કરીને હિરણ્યકશિપુનગરમાં પાછો આવ્યો ત્યારે નારદજી જાતે આવીને રાણી કયાદુને સોંપી ગયા. થોડા સમય પછી કયાદુએ પુત્રને જન્મ આપ્યો. પુત્રનું મુખ અતિ સુંદર, મોહક અને તેજસ્વી હતું. સહેજે સહેજે આનંદ ઉપજાવે એવી મુખાકૃતિ જોઈને હિરણ્યકશિપુએ પુત્રનું નામ પ્રહ્લાદ પાડ્યું. સ્વરૂપ, સ્વભાવ, ગુણ તથા કર્મથી સહેજે સહેજે જે પ્રગાઢ આનંદ એટલે અતિ આનંદ ઉપજાવે તેને પ્રહ્લાદ કહેવાય. ચાર પુત્રોમાં આ પુત્ર એને ઘણો વહાલો હતો. રાણી કયાદુને પણ આ પુત્ર અતિ પ્રિય હતો પણ એનું કારણ જુદું હતું. એ જાણતી હતી કે, પુત્ર પરમભક્ત છે.—એ માટો થશે એટલે પુત્રપ્રેમના કારણો એના પિતા અને પોતાના પતિ હિરણ્યકશિપુના આસુરી જીવનમાં પરિવર્તન આવશે, એવી એને શ્રદ્ધા હતી. પ્રહ્લાદજી પાંચ વર્ષના થયા એટલે અસુર

કુળની પરંપરા પ્રમાણે શિક્ષણ આપવા માટે એણે પોતાના ગુરુ શુક્રાર્થના બે જોડિયા પુત્રો શંક અને મર્કને બોલાવીને ખાસ તાકીદ કરીને સોંપ્યા.

થોડા દિવસ પછી એક વખત અસુરરાજે પુત્રને પાઠશાળામાંથી બોલાવ્યો. અતિ પ્રેમથી એના શરીરે અને માથે હાથ ફેરબ્યો અને પછી જોળામાં બેસાડ્યો અને હેતથી પૂછ્યું : ‘બેટા! પાઠશાળામાં તું જે ભણ્યો હોય તેમાંથી જે સર્વોત્તમ પાઠ હોય તે મને સંભળાવ.’ પોતાને જ ભગવાન માની ભજન-કીર્તન કરવાની પોતાની આજાના કારણે પાઠશાળામાં પણ પુત્રને પોતાનું જ નામ, સર્વોત્તમ તરીકે ગુરુપુત્રોએ ભણાવ્યું હશે એમ માનીને અસુર પિતાએ આ વાત કરી હતી. ‘પિતાજી ! વિધામાં સર્વોત્તમ પાઠ તો એક શ્રીહરિના નામનો જે છે; એ હું ભણ્યો છું તે તમને સંભળાવું.’ એમ કહીને પ્રહ્લાદજીએ ગાયું : ‘વિષ્ણો છૃષ્ણિકેશ પરાવેશ પ્રાણેશ વિશ્વેશ્વર તે નમસ્તુ ।’

પુત્રના મુખેથી જેવું ભગવાનનું નામ સાંભયું કે તરત જ જાણે કોઈએ માથા ઉપર પ્રચંડ પ્રહાર કર્યો હોય એવો આધાત અસુરપિતાએ અનુભવ્યો. સળગતો અંગારો શરીર ઉપર પડે અને તેને જેમ માણસ જોરથી દૂર ફેંકી હે છે તેમ એણે પુત્ર પ્રહ્લાદજીને એકદમ દૂર ફેંકી દીધા અને ગુરુપુત્રો શંક અને મર્કને બોલાવ્યા અને પોતાની આજાથી વિદુદ્ધ જઈને પ્રહ્લાદજીને શિક્ષણ કેમ આપ્યું છે તેનો લાલ આંખ કરીને ખુલાસો માર્યો.

‘મહારાજ ! એ બોલે છે તે અમે ભણાવ્યું નથી. એમની બુદ્ધિમાં કોણ જાણે કયાંથી પણ એ શબ્દો અને વાતો ગયેલી છે.’ શંક અને મર્ક હાથ જોડીને કછું.

‘પ્રહ્લાદ ! તારો વિષણુ તો મારો કહું

દુશ્મન છે. તું એનું નામ કયાંથી શીખી લાવ્યો ? ત્રિલોકમાં બધા મારું નામસ્મરણ અને ભજન-કીર્તન કરે છે અને તું મારા શત્રુનું ગાન કરે છે. તને શરમ નથી આપતી ?' અંતરમાં ઉભરાઈ રહેલા કોઇને માંડ માંડ કાબૂમાં રાખીને હિરણ્યકશિપુને પૂછ્યું.

'પિતાજી ! મને એ સર્વોત્તમ નામ મહાત્મા નારદજીએ ભણાવેલું છે. જીવનમાં એ એક જ નામનું સ્મરણ અને ગાન કરવા જેવું છે. એવા સર્વોત્તમ શ્રીહરિના નામનું ગાન કરતાં જેને શરમ આવે તેનું જીવન ઘૂળમાં મળી ગયું કહેવાય.' પ્રહલાદજીએ શાંત અને નિર્ભય સ્વરે કહ્યું.

પુત્રનો જવાબ સાંભળી અસુરપિતાનો કોઇ સાતમા આસમાને ચઢી ગયો. એણે તાળી પાડી; સેવકો દોડતા આવ્યા. 'લઈ જાવ અહીંથી આ કુલાંગારને. ગમે તે ઉપાય કરો પણ એને મારી નાખો.' પિતા હિરણ્યકશિપુએ ત્રાદ પાડતા અવાજે આદેશ આપ્યો.

સેવકો પ્રહલાદજીને રાજમહેલમાંથી બહાર લઈ ગયા. એમણે ત્રિશૂળ વડે એમની હત્યા કરવાનો પ્રયત્ન કર્યો, પણ પ્રહલાદજીનું શરીર જાણે વજનું હોય તેમ ત્રિશૂળ અથડાઈને ભાંગી ગયું; પ્રહલાદજીને પર્વતના શિખર ઉપર લઈ ગયા અને ત્વાંથી નીચે ગબડાવ્યા, પણ જાણે ફૂલનીશરયામાંથી ઉઠયા હોય તેમ હસતા હસતા પ્રહલાદજી ઉભા થયા; મદોન્મત હાથીના પગ નીચે એમને નાખ્યા પણ હાથી જાણે ફૂલનો બન્યો હોય તેમ પ્રહલાદજી વસ્ત્ર ખંખેરીને હસતા હસતા ઉભા થઈ ગયા; પ્રહલાદજીને જળના ઊંડા અને વેગીલા પ્રવાહમાં કુબાડી દીધા, પણ થોડી વારમાં તો એ હસતા હસતા પાણીની સપાટી

ઉપર આવ્યા; ભડભડ બળતી અનિની જવાળાઓમાં પ્રહલાદજીને ફેંકી દીધા તો ચિતાનો અનિન શાંત થઈ ગયો; એમનો વાળ સરખોય વાંકો ન થયો; વાયુનો પ્રચંડ વંટોળ ઉલો કરીને તેમાં એમને છોડી દીધા, વંટોળનો વાયુ વહી ગયો પણ એ અડીખમ ઉભા રહ્યા. પ્રહલાદજીની હત્યા કરવા માટે અસુર સૈનિકોએ જેટલા પ્રયત્નનો કર્યા તે બધા જ નિષ્ફળ ગયા ત્યારે સૈનિકો કોઈ અગમ્ય ભયથી દ્વારા ઉઠયા. એમને લાગ્યું કે, પ્રહલાદજી કોઈ અલોકિક શક્તિ ધરાવે છે. એ બધા પ્રહલાદજીને લઈને અસુરરાજ પાસે આવ્યા અને પોતાના પ્રયત્નની વિગતો કહી. તત્કાળ મરણ જ થાય એવા પ્રયત્નો કરવા છીતાં પ્રહલાદજીના શરીરે ઉઝરડો સરખોય થયો નથી એ જોઈને ઈંદ્રજના વજને પણ માત કરનાર હિરણ્યકશિપુ જીવનમાં પહેલી વાર ભયભીત બન્યો. બ્રહ્માના વરદાનના કારણે એને મરણની બીક ન હતી પણ એ દિવસે એને પહેલવહેલો મરણનો ભય લાગ્યો. એણે સલાહ માટે ગુરુપુત્રો શંડ અને મર્કને બોલાવ્યા. એમની સલાહથી પ્રહલાદજીને પાઠશાળાની એક ઓરડીમાં એકાંત કેદમાં રાખવાનું નક્કી કર્યું. એકાંત કેદની સજા મળતાં પ્રહલાદજીને તો ઓાર આનંદ થયો. કોઈનીય પણ રોકટોક વિના હવે ઓરડીમાં એકલા બેઠા બેઠા એમણે ભગવાનનું નામસ્મરણ અને ઘૂન કરવા માંડી : 'હે નાથ નારાયણ વાસુદેવ' ના મધુર નાદથી પાઠશાળાનું મકાન ગુંજુ ઉઠયું. એનો મીઠો સ્વર શાળામાં આસુરી શિક્ષણ મેળવી રહેલા બીજા બાળકોને લાગ્યો અને શંડ અને મર્કની આદેશોની અવગાણના કરીને બાળકો પણ નારાયણઘૂન કરવા લાગ્યા. થાકીહારીને શંડ અને મર્ક અસુરરાજ પાસે આવ્યા અને પ્રહલાદજીને સુધારવીની પોતાની અશક્તિ જાહેર કરી. 'હવે મારે જાતે જ એ નાદાન છોકરાનો વધ કરવો પડશો' એમ બબડીને હિરણ્યકશિપુ હાથમાં

તલવાર લઈને ઊભો થયો અને પાઠશાળા તરફ દોડ્યો.

પાઠશાળાની એરકીમાંથી એ પ્રહલાદજીને બહાર જેણી લાવ્યો અને કોદધથી ધૂજતા સ્વરે કહ્યું :

‘પ્રહલાદજી ! હવે હું તને જીવતો નહિ છોકું. સૃષ્ટિમાં જીવપ્રાણીમાત્ર મારા નામમાત્રથી થરથર કંપે છે ત્યારે તું મારી આજ્ઞાનું ઉલ્લંઘન કરવાની હિંમત કરે છે, એ એક ન સમજી શકાય એવું આશ્ર્ય છે. કોના બળ ઉપર તું આટલી હિંમત કરી રહ્યો છે? તને એ બળ અને હિંમત કોણ આપે છે ?’

‘પિતાજી ! તમે નિરર્થક ગુસ્સે થાવ છો. ભગવાન શ્રીહરિનું જેણે બળ હોય છે તેને કોઈથીચ ભય પામવાની જરૂર નથી. જગતમાં બળ તો એક શ્રીહરિની નામમાં જ રહેલું છે; બીજાં બધાં બળ ફાંફાં છે. મારું બાળકનું – તમારા પુત્રનું માનો અને સર્વશક્તિમાન અને સર્વસમર્થ શ્રીહરિનો આશ્રય કરો તો તમે સાચા અર્થમાં ત્રિભુવનવિજેતા થશો.’ સહજ ભાવે શાંતિથી પ્રહલાદજીએ કહ્યું.

‘તને બળ અને હિંમત આપનારો તારો એ હરિ કયાં છે ? મને બતાવ એટલે આ તલવારથી તત્કાળ એનું માયું ઘડ ઉપરથી દૂર કરું.’ હિરણ્યકશિપુએ ત્રાદ પાડીને કહ્યું.

‘પિતાજી ! મારો એ શ્રીહરિ તો જેમ મારામાં છે તેમ તમારામાં પણ છે, જરૂરેતન સર્વમાં એ સર્વત્ર છે.’ પ્રહલાદજીએ કહ્યું.

‘એ સર્વત્ર હોય તો મને કેમ દેખાતો નથી ?’ કોદધથી કંપતા સ્વરે પિતાએ પૂછ્યું. પિતાજી ! અહું, મમત્વ અને આસક્તિથી જેની આંખો અંજાયેલી હોય છે તેને એ કદી દેખાતા નથી. શ્રીહરિને જોવા માટે તો, પિતાજી !

શ્રીહરિમય દસ્તિ કેળવવી પડે છે.’ પ્રહલાદજીએ શાંત સ્વરે કહ્યું.

‘તું જે થાંભલા આગળ ઊભો છે એ થાંભલામાં પણ શું તારો હરિ છે ?’ તલવાર ઉગામીને હિરણ્યકશિપુએ પૂછ્યું.

‘હા, પિતાજી ! મારો શ્રીહરિ આ થાંભલામાં પણ છે.’ નિર્ભય બનીને પ્રહલાદજીએ કહ્યું.

પ્રહલાદજીના શબ્દો સાંભળીને ભારે કોદધાવેશમાં આવેલો હિરણ્યકશિપુ ભૂલી ગયો કે, એ શબ્દો બોલનાર એક પાંચ વર્ષનો પોતાનો લાડકવાયો પુત્ર છે; એ ભૂલી ગયો કે, થાંભલો તો નિર્જીવ અને જડ હોય છે. એને થાંભલામાં પણ ભગવાન શ્રીહરિ દેખાયા. એટલે એ બધું પોતાનું જોર એકરું કરીને ‘લે ત્યારે ! તને અને તારા હરિને આ એક જ ઝાટકે એકીસાથે ખતમ કરુ છું.’ એમ કહીને એણે તલવારનો પ્રહાર કર્યો.

પરમાત્મા ખૂબ દયાળુ હોય છે. કોઈ એમનો ભારે ક્રોછ કરે યા કોઈ એમની હત્યા કરવાનો પ્રયાસ કરે તોપણ એ એને માફ કરે છે; પણ જયારે કોઈ એમના ભક્તનો ક્રોછ કરે છે યા એની હત્યા કરવાનો નિંધ્ય પ્રયાસ કરે છે ત્યારે એ સહન કરી શકા નથી – માફ કરતા નથી; પણ વિના વિલંબે એ પ્રયાસ કરનારનો નાશ કરે છે. અસુરરાજે જયારે એક ઝાટકે પ્રહલાદજી અને થાંભલામાં રહેલા શ્રીહરિનો એકસાથે વધ કરવા માટે પ્રહાર કર્યો ત્યારે થાંભલા સાથે અથડાઈને એની તલવારના બે ટુકડા થઈ હ્યા અને પ્રલયના નાદ જેવો ભારે કડાકો થયો. થાંભલો બે વિભાગમાં ફાટી ગયો અને એની વરચેથી ભગવાન શ્રીનૃસિંહનારાયણ પ્રગટ થયા. એ વખતે સંદ્યાકાળનો સમય થયો હતો. ભારે વિચિત્ર,

અતિ વિકરાળ અને ખૂબ ભયાનક લાગે એવી એ આકૃતિ હતી—મુખ સિંહનું, શરીર મનુષ્યનું હતું; અનિની સુદીર્ઘ પણ ઉત્ત્ર જવાળાઓ જેવી લાલચોળ આંખો હતી; બુઝુટિ ભારે કોઘના કારણે ખેંચાયેલી હતી; ભાલાની અહિ જેવી લાંબી કેશવાળી હતી; લાંબી જીબ હોઠની બહાર નીકળીને લબડતી હતી; હાથની દસે આંગળી ઉપર ભારે દંતશૂળ જેવા લાંબા અને વાંકા અહિદાર નખ હતા. સૌ કોઈ આકાશમાં બ્રહ્માદિ દેવો સૂર્યચંક્રાદિ તારાગણ, અષિમુનિઓ, પિતૃઓ, તપસ્વીઓ, પૃથ્વી ઉપર રાજમહેલનાં અને નગરનાં બધાં નરનારીઓ, પશુપાણીઓ સર્વે આ ભયાનક સ્વરૂપને જોઈને ભયથી થરથર કંવપવા લાગ્યાં. હિરણ્યકશિપુ પણ એ સ્વરૂપને જોઈને કદાદ ગયો અને ભયથી આંખ આડો હાથ કરીને બે ડગલાં પાછળ હઠી ગયો. પણ પછી તરત જ સાવધ થઈ ગયો; એણે એક ગદા લીધી અને એ સ્વરૂપની હત્યા કરવા કૂદ્યો; પણ એ કંઈ કરી શકે તે પહેલાં તો નૃસિંહનારાયણે છલાંગ મારીને અને કમરમાંથી પકડ્યો અને એક હાથે ઊંચકીને ઉંબરા પાસે આવ્યા. ઉંબરા વચ્ચે પોતે બેઠા અને ખોળામાં હિરણ્યકશિપુને આડો નાખ્યો અને પછી મેઘનાદ જેવા ગંભીર દેરા અવાજે બોલ્યા :

‘દુષ્ટ ! બ્રહ્મા પાસેથી વરદાન મેળવીને તુ પોતાને અજિત તને અમર માનતો હતો; પણ હવે તારું મૃત્યુ આવ્યું છે. ખોળા બ્રહ્માએ તને વરદાનમાં જે બાબતો જણાવી છે તે બધી બાબતો સચ્યાય એ રીતે તારો વધ કરવા માટે મારે આવું વિચિત્ર અને વિકરાળ સ્વરૂપ ધારણ કરવું પડ્યું છે. જો અત્યારે દિવસ નથી કે રાત્રિ નથી; સંદ્યાકાળ છે. જો તું ધરની અંદર નથી કે બહાર નથી; ઉંબરા ઉપર છે. મારા હાથમાં કોઈ શસ્ત્ર નથી કે અસ્ત્ર નથી;

આ મારા નખ છે. હું બ્રહ્માની સૃષ્ટિનું સર્જન નથી; તું જેને જડ માનતો હતો એ થાંભલામાંથી હું પ્રગટ થયો છું. જોઈ લે. ખાતરી કરી લે.’ એમ કહીને નૃસિંહજીએ પોતાના લાંબા તીક્ષ્ણા નખ વડે હિરણ્યકશિપુની છાતી ચીરી નાખી.

હિરણ્યકશિપુનો વધ કર્યા છતાં નૃસિંહનારાયણનો કોઘ શાંત ન થયો. બ્રહ્મા, ઈન્દ્રાદિ દેવો, અષિમુનિઓ, પિતૃઓ – બધાએ એક પછી એક દૂર ઉભા રહીને સ્તુતિ કરી પણ એ શાંત ન થયા. બ્રહ્માજીએ મહાલક્ષ્મીને પોતાના પતિનું આ વિકરાળ સ્વરૂપ શાંત થાય એવું કરવાની વિનંતી કરી; પણ પતિનું ઇપ એવું ભયાનક હતું કે, લક્ષ્મીજી એમની નજીક પણ ન આવી શક્યાં. આખરે બ્રહ્માજીએ ભક્તશિરોમણિ પ્રહલાદજીને વિનંતી કરી. પ્રહલાદજી એ સ્વરૂપની નજીક જ ઉભા ઉભા લગવાન નૃસિંહનારાયણની બધી ચેષ્ટા જોઈ રહ્યા હતા. બ્રહ્માજીની આજ્ઞા થતાં એ બે ડગલાં આગળ આવ્યા અને અંતરના નિષ્કામ ભક્તિભાવથી નૃસિંહનારાયણના ચરણારવિંદમાં સાષ્ટાંગ દંડપત્ર પ્રણામ કરવા લાગ્યા. ભગવાનને વશ કરવાનું સાધન એક જ હોય છે – અક્ષરબ્રહ્મ સુધી સર્વને પોતાને વશ વર્તાવનાર ભગવાન ભક્તની ભક્તિથી તેને વશ થઈ જાય છે. નૃસિંહનારાયણો ખોળામાંથી હિરણ્યકશિપુના મૃતદેહને બાજુએ ફેંકી દીધો અને તરત જ બે હાથે પ્રહલાદજીને ઊંચકી લીધા અને પોતાના ખોળામાં બેસાડ્યા; અને સિંહણા જેમ પોતાના બરચાને પ્રેમ અને વાત્સલ્યભાવથી ચાટે છે તેમ પોતાની જીભથી પ્રહલાદજીના શરીરને ચાટવા લાગ્યા. એમનો કોઘ, એમની બિહામણી મુખાકૃતિ વગેરે જે ભયાનક હતું તે અદશ્ય થઈ ગયું અને શાંત સત્ત્વમય પ્રેમ અને વાત્સલ્યભાવ એમના મુખ ઉપર અંકાઈ ગયો ત્યારે સૌના જીવ હેઠા બેઠા.

પ્રહલાદજીએ ભગવાન નૃસિંહનારાયણની સ્તુતિ કરી; એ સ્તુતિમાં કેવળ સેવકનો ધર્મ, ભક્તની નિષ્કામ ભાવના અને ભગવાનના મહિમાની જ વાત ગાયેલી છે. શ્રીમદ્ભાગવતના પહેલા, ત્રીજા, ચોથા, સાતમા અને દસમાં સ્કંધમાં જુદા જુદા પ્રસંગોએ જુદી જુદી વ્યક્તિઓએ એકંદર બાર સ્તુતિગાનો ગાયેલાં છે; તેમાં કદ, ગુણ અને વાસ્તવિકતાની દર્ઢિએ સર્વોત્તમ કહી શકાય એવું સ્તુતિગાન એક માત્ર પ્રહલાદજીનું છે. સાતમાં સ્કંધના દસમાં અદ્યાચના ૮ થી ૫૦ સુધીના ૪૩ શ્લોકોમાં એ ગાન ગુંધી લેવામાં આવ્યું છે. ભગવદ્માર્ગ ચાલી રહેલા અને એ માર્ગ આગળ વધવા ઈરણનાર નાનામોટા સર્વ જ્ઞાની, યોગી અને ભક્તે એ સ્તુતિગાન કંઠસ્થ કરીને નિત્યગાન કરવા જેવું છે. વિસ્તારભ્યના કારણે અમે એ સ્તુતિગાન અત્રે દાખલી શકતા નથી; પણ એની એકબે વિશિષ્ટતાઓનો ઉત્સેખ કરીને સંતોષ માનીશું: ભક્તરાજ પ્રહલાદજી મુક્તકર્ણે અને મધુર સકબવરે ગાય છે: ‘ભગવન्! આપને ઓળખી શકીએ ને પામી શકીએ તેને માટે શાસ્ત્રોમાં અનેક સાધનો કહેલાં છે તે પૈકી કોઈ સાધન મેં કરેલું નથી; વળી હું અસુર જેવી તમોગુણપ્રદાન હીન જ્ઞાતિમાં જન્મેલો છું; વળી લોકમાં અબુધ ગણાતો બાળક છું, એટલે હું આપને શી રીતે સંતુષ્ટ કરી શકું? પણ તમે માણસની જાતિ અને સાધન જોતા નથી, પણ એનો ભાવ જુઓ છો; એનું કર્મ જોતા નથી, પણ એની નિષ્ઠા જુઓ છો; એટલે જ તમે મારા ઉપર પ્રસન્ન થઈને દર્શન દો છો. તમે મારા પિતાના અત્યાચારમાંથી મારું રક્ષણ કર્યું છે એને હું રક્ષણ માનતો નથી; ખરું રક્ષણ તો કામકોદાઈક અંતઃશત્રુઓથી કરવામાં આવે તે જ સાચું રક્ષણ કહેવાય –

સોળ આરાવાળા સંસારચક્માંથી (સંસારચકના સોળ આરા નીચે પ્રમાણે ગણાય છે : દસ ઈન્ડ્રિયો, શાબ્દાદિક પંચવિષયો અને મન) રક્ષણ કરવામાં આવે તે જ સાચું રક્ષણ કહેવાય. તમે જેના ઉપર ફૃપા કરો છો તેનું જ કામાદિક અંતઃશત્રુઓથી અને સંસારચક્માંથી રક્ષણ થાય છે. તમારું આ વિકરાળ સ્વરૂપ જોઈને બીજાઓને ભય લાગે છે, પણ મને ભય લાગતો નથી. હું જાણું છું કે તમે એ સ્વરૂપ મારા અસુર પિતાનો વધ કરવા ખાતર જ ધારણ કરેલું છે. તમારું અસલ સ્વરૂપ તો અલૌકિક અને ત્રિભુવનને મોહ પમાડે એવું સુંદર મનુષ્યસ્વરૂપ છે. ભગવન् ! તમે આસુરી સંપત્તિની સાક્ષાત્ મૂર્તિ એવા મારા પિતાનો વધ કર્યો; પણ જે દોષોના કારણે એ તમારો દ્રોહ કરી રહ્યા હતા અને ભગવાન થઈને ફરતા હતા, એ દોષોને એમનામાંથી તમે નાશ ન કરો ત્યાં સુધી એમની હત્યા કરવાનો તમારો પ્રયાસ સાર્થક થયો ન કહેવાય. તમારી સેવા છ પ્રકારે જે કરે છે તેના ઉપર તમે પ્રસન્ન થાવ છો. (નમસ્કાર, સ્તુતિગાન, કર્મમાત્રાનું સમર્પણા, સેવાપૂજા, ભગવત્સ્વરૂપનું દ્યાનચિત્તન અને ભગવતલીલાકથાનું શ્રવણ-વાચન – એ સેવાનાં છ અંગ ગણાય છે). પણ હું તો બાળક છું; મેં તમારા નામના સંકીર્તન સ્વિવાય બીજું કંઈ જ કર્યું નથી. છતાં નમે મારા ઉપર પ્રસન્ન થયા છો અને દર્શન દો છો; કારણ કે તમે ભક્તવત્ત્સલ છો. ચિદચિદ અક્ષરબ્રહ્મ પર્યત સર્વ કોઈ તમારું શરીર કહેવાય છે અને તમે એ સર્વના સ્વામી, શરીરી છો. છતાં તમારું હૃદય સર્વ માટે પ્રેમ અને કારુણ્યથી સદા ભરેલું હોય છે.’ પ્રહલાદજીની સ્તુતિ સાંભળીને નૃસિંહનારાયણ અતિ પ્રસન્ન થાય છે અને પ્રહલાદજીને ઈચ્છિત વર માગવાનું કહે છે. ત્યારે પ્રહલાદજી જે કહે છે તે મુક્ત, મુમુક્ષુ, સિદ્ધ, સાધક – સર્વોધ્ય ખાસ સમજવા

જેવું છે. એ કહે છે : ‘ભગવન् ! વર માગવાનું કહીને મને પ્રલોબન આપો છો એ યોગ્ય નથી. જાતજાતની કામનાઓ પૂર્ણ કરવાની ઈરછાથી જે તમારી ભક્તિ કરે છે તે સેવક ન કહેવાય, એ તો લેણાદેણ કરવાવાળો વેપારી વાણિયો કહેવાય; અને જે સેવા કરાવવા માટે અને સ્વામી કહેવડાવવા માટે ભક્તની કામનાઓ પૂરી કરે છે તે સાચો સ્વામી ન કહેવાય. તમારી અને મારી વરચે સ્વામી-સેવકનો સંબંધ છે એ સાચું, પણ એ સંબંધ, રાજા અને એના સેવકો જેવો નથી. હું તો તમારી ઈરછા મને કંઈ આપવાની જ હોય તો હું હાથ જોડીને માગું છું કે, મારા આત્મામાં તમારી પ્રસન્નતા મેળવવાની કામના સ્વિબાય બીજુ કોઈ પ્રકારની કામનાનો અંકુર સરખોય કદી ઉદ્ય ન થાય : **કામનાં હૃદસંશે હં ભવસ્તતુ વૃણે વરમા**’ (ભાગ. ૭-૧૦-૭). વાચકે દ્યાનમાં રાખવું ઘટે છે કે, પિતા હિરણ્યકશિપુએ ‘સર્વના સ્વામી થવાનો અને પોતાની સર્વ કામનાઓ પૂરી થાય’ એવો વર માગ્યો હતો; પુત્ર પ્રહ્લાદજીએ એથી તિલટો વર માગ્યો : ‘તિષ્ઠૈનૈવાન્યનિષા, હૃણુરપિ, હિં મે વાસના સેવનાતે । હે ભગવન् ! તમારા સ્વિબાય મારા અંતરમાં બીજુ કોઈ વાસના-કામના કદી ન પ્રવર્તે.’ ભગવાન શ્રીસ્વામિનારાચણે નિર્વાસનિક ભક્તની વ્યાખ્યા સમજાવતાં કહ્યું છે : ‘જેના હૃદયમાં ભગવાન સ્વિબાય બીજુ કોઈ વાસના ન હોય તે નિર્વાસનિક ભક્ત કહેવાય – એને જ એકાંતિક ભક્ત કહેવાય’ (વચનામૃત ગ.પ્ર.પ્ર.૧૧). નૃસિંહનારાચણ પ્રહ્લાદજીની આ પ્રકારની ઉત્તમ નિષ્ઠા જોઈને અતિ પ્રસન્ન થઈ ગયા અને કહ્યું : ‘કેવળ મારી પ્રસન્નતા ખાતર એક મન્યંતર સુધી તું અસુરાધિપતિના બધા ભોગોનો સ્વીકાર કરીને રહે.’ ભક્તશિરોમણિ પ્રહ્લાદજીએ ભગવાનની એ

આજ્ઞા શિરોવંદ્ય કરી અને મનને ભગવાનના ચરણકમળમાં અખંડ જોડાયેલું રાખીને જળકમળવત્ત કહીને એ ભોગો ભોગવ્યા.

જો આપણે જરા શાંતિથી બીજુ રીતે વિચાર કરીએ તો સ્વ-સ્વરૂપને ઓળખવાનો અને એ સ્વરૂપને ઓળખીને એ સ્વરૂપે સ્થિર રહીને એમાં અંતર્યામી શક્તિરૂપે અખંડ બિરાજુ રહેલા પરમાત્માને ઓળખવા અને પામવાનો પુરુષાર્થ કરનાર જીવ, એ પ્રહ્લાદજી છે. જ્યારે એને સ્વ-સ્વરૂપનો અનુભવ થાય છે અને એ સ્વરૂપમાં રહેલા પરમાત્માના સ્વરૂપને અનુભવ થાય છે ત્યારે એ પ્રગાઢ આહ્લાદ એટલે આનંદ-પરમહિત્ય આનંદ અનુભવે છે અને એવો આનંદ જે અનુભવતો હોય તે પ્રહ્લાદ કહેવાય છે. પણ એ પ્રગાઢ આહ્લાદ દિંય આનંદનો અનુભવ કરતા પહેલાં એણે ઘણા અવરોધોમાંથી પસાર થવું પડે છે : સૌથી પહેલો અને મોટો અવરોધ અહંકારનો છે. હિરણ્યકશિપુ એ અહંકારનો અવતાર છે; હિરણ્યકશિપુને વરદાન હતું કે એ દિવસે કે રાત્રે, અંદર કે બહાર, શાસ્ત્ર કે અસ્ત્ર કોઈથી ન મરે, તેમ માણસમાં રહેલો અહંકાર પણ કોઈથી મરતો નથી. ધર્મ, જ્ઞાન, યોગ ન ભક્તિની ઊંચી કોટિવી સાધના કરવામાં આવે તોપણા અહંકાર ટળતો નથી; પણ મુક્તાનંદ સ્વામીએ ગાયું છે તેમ, ‘હું ટળે હરિ દ્વંડકા, એ (એટલે હું) ટળાય દાસે (એટલે દાસત્વભાવે) રૈ; મુક્તાનંદ એવા સંતને, પ્રભુ પ્રગટ પાસે રૈ’. એ સ્થિતિ થાય છે ત્યારે અહંકારરૂપી હિરણ્યકશિપુનો સમૂળ નાશ થાય છે; ત્યારે પ્રભુ હમેશાં પાસે જ એટલે પ્રત્યક્ષ જ વર્તે છે. બીજો અવરોધ છે – અંખ, કાન વગેરે પાંચ જ્ઞાનેન્દ્રિયોનો. નારાયણને પામવા માટે ભક્ત પ્રહ્લાદને આ બધા અવરોધોમાંથી – પર્વત ઉપરથી ગબડાવવા, જળમાં કુલાડવા,

અનિનમાં નાખવા, વંટોળમાં છોડી દેવા—એ સર્વ પ્રકારના અપરોધોમાંથી પસાર થયું પડ્યું હતું તેમ ભક્તે પણ પૃથ્વી, જળ, વાયુ, તેજ અને આકાશ — એ પંચભૂત તત્ત્વોઝીપી અપરોધોને જીતવા પડે છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો એ પાંચ તત્ત્વોની તન્માત્રા કહેવાતા પંચવિષયો શબ્દ, સ્પર્શ, રૂપ, રસ અને ગંધ એ પંચતન્માત્રાઓ અને તેને ગ્રહણ કરનાર પાંચ જ્ઞાનેન્દ્ર્યો — એ ઝીપી અપરોધોને જીતવા પડે છે. ત્રીજો મોટો અપરોધ છે મનનો. મન મિત્રનો દેખાવ કરીને જીવને હેરાન—પરેશાન કરે છે. ભક્તતરાજ પ્રહ્લાદજીને શંક અને મર્ક એ બે જોડિયા ગુરુપુત્રો આચાર્ય તરીકે હિતસ્વી હોવાનો દાવો કરીને, અવળા માર્ગે ચઢાવવાનો ભગીરથ પ્રયાસ કરે છે. શંક એટલે માતેલા સાંધ—માણસનું મન માતેલા સાંધ જેવું છે. મર્ક એટલે મર્કટ — મન એ મર્કટ જેવું ચંચળ, અસ્થિર અને અવળચંદુ છે. જો પ્રહ્લાદજી શંક અને મર્કના ઉપદેશ અને સલાહ પ્રમાણે વત્થ્યા હોત તો નારાયણ અને એમની વચ્ચે કોટિ યોજનનું અંતર પડી જાત. પણ એમણે શંક અને મર્કની સલાહ માની નહિ. પરિણામે એ દેહ છતાં જ અલોકિક રીતે સુખી થયા. તેમ ભક્તજીવ પણ મનની સલાહ ન માને અને ભગવાનની આજ્ઞા પ્રમાણે મનને વત્થ્યે તો એ નારાયણને જરૂર પામે છે. ભગવાન શ્રીસ્વામિનારાયણ કહે છે કે, વિવેકી જનોએ નિત્ય ચર્ચા કરવો જોઈએ; જે નિત્ય ચર્ચા કરતો

નથી તેનું કદી કલ્યાણ થતું નથી. જ્ઞાનયજ્ઞ એ સૌથી શ્રેષ્ઠ યજ્ઞ કહેવાય છે; એમાં મનરૂપી આહુતિ આપવાની હોય છે એટલે મનને ભગવત્યરણમાં અખંડ જોડી દેવાનું હોય છે. વૈદિક બ્રાહ્મણ ગ્રંથો જેમાં ચાઙ્ગિકી વિદ્યાએ અને એનું કર્મકંડ દાખવેલું છે તેમાં ચર્ચાના અંતે ચર્ચાનારાયણનો કૃપાપ્રસાદ આરોગ્યવાનો હોય છે. એ કૃપાપ્રસાદ પ્રાભ તતાં જ બ્રાહ્મણો અતિ હર્ષથી ગાતા હોય છે : ‘નિરસ્ત શંડઃ નિરસ્ત મર્કઃ ।’ માણસને ઉગ્ર અને વ્યઘ બનાવીને બ્રષ્ટ કરનાર શંડ એટલે માતેલા સાંધ જેવું મન પરાસ્ત થયું, એટલે કે મનની હાર થઈ; માણસને ચંચળ અને અસ્થિર બનાવીને બ્રષ્ટ કરનાર મર્ક એટલે અવળચંદું મન પરાસ્ત થયું એટલે કે મનની હાર થઈ’. એક યા બીજી રીતે પણ મનને કાબૂમાં રાખવું – માત્ર કાબૂમાં રાખવું એટલું જ નહિ પણ એને શબ્દાદિક વિષયોમાંથી ઉઠાવીને ભગવાનમાં જોડવું એ ગુરુચાવી છે. જેને જીવનમાં પ્રગાઢ આહ્લાદ એટલે પરમાત્માના સ્વરૂપના દિલ્ય પરમાનંદની મજા માણવી હોય તેણે પ્રહ્લાદજી માફક, બીજા બધાનો સંગ અંતરથી ત્યાગીને એકનિષ્ઠ શ્રુદ્ધપૂર્વક એકમાત્ર નારદજી જેવા સત્પુરુષનો જ સંગસમાગમ કરવો જોઈએ. સાચા સત્પુરુષના યોગથી જ માણસને જીવનનો સાચો આનંદ અને સાચું સુખ પ્રગાઢ પ્રમાણમાં અને પ્રગાઢ રીતે મળે છે – એ પ્રહ્લાદજીની જીવનકથાનો સકેતાર્થ છે.

જીવાભાઈ નામે એક મિયાં હતા. શરીરે સશક્ત અને સારું ભણેલા હતા; પણ ખૂબ ઉડાઉ અને આળસનો અવતાર હતા. કામદંધો કરવાનું જરાય ગમે નહિ; ખાવા, પીવા અને ફરવાના જ શોખીન. બાપદાદા થોડી જમીનજગીર મૂકી ગયા હતા, તેની આવકમાંથી લહેર કરતા હતા; પણ એમ બેઠાબેઠા ખાચ તો કુબેરનો ખજાનો હોય, તે પણ થોડા વખતમાં ખાલી થઈ જાય. થોડા વખતમાં જ, મિયાં, પહેરેલાં કપડાંભેર થઈ ગયા.

પણ એમની બીબી મરીયમ, ખાનદાન અને સમજુ હતી; આડોશીપાડોશીનાં દળણાં અને વાસણકપડાં કરીને, જેમ તેમ ઘર ચલાવતી હતી. મિયાંને કામદંધે વળગાવાનું એ વારંવાર કહેતી, પણ ત્યારે મિયાં કંઈક તાડુકીને સંભળાવે કે, “હું કોણ છું તે તું જાણો છે ? મારા દાદા કોણ હતા તે તું જાણો છે ? મારા લાયક નોકરી કે કામદંધો વળી દુનિયામાં છે જ કયાં ?” મિયાંના શેખીભર્યા શબ્દો સાંભળીને મરીયમ બહુ કચવાતી પણ બદ્યું મનમાં શમાવીને, પછી પોતાને કામે લાગી જતી. મિયાં, એક ટેવના પાલનમાં ખૂબ નિયમિત; સવારે મોડા ઉઠે, પછી રહા પાન કરે, એટલે તરત જ એમના દાદાની લાકડી લઈને બજારમાં ફરવા નીકળી પડે; પાનવાળાની દુકાને જાય ત્યાં ઉધાર પાન ખાય અને એક સિગારેટ પણ ઉધાર લઈને પીએ, પછી અલકમલકની વાતો કરે અને

અગિયાર સાડા અગિયાર થાય એટલે લાકડી હલાવતા હલાવતા ઘેર આવે. સ્નાન કરે કે તરત જ બીબીને કહે “કાં, ખાણા તૈયાર હૈ ને ?”

એક વખત, પાનવાળાએ બાકી લેણા પડતા પૈસા ચૂકતે કર્યા સિવાય ઉધાર પાન સિગારેટ આપવાની ના પાડી, એટલે મિયાંનો મિજાજ ગયો. “એક પાન અને એક સિગારેટ આપે છે તેમાં આટલો બદ્ધ મિજાજ કેમ કરે છે ? હું કોણ છું તે તું જાણો છે ?” એમ દુકાનવાળાને કહીને ગુસ્સામાંને ગુસ્સામાં મિયાં ઘેર આવ્યા. “અભીતક ખાણા નહિ પકાયા ?” એમ કહીને બીબી ઉપર ઉતરી પડ્યા. ઘણા દિવસનો ઉભરો ઠાલવતી હોય તેમ બીબીએ પણ જરા ગુસ્સાનો દેખાવ કરીને કછું કે, “કંઈક કામદંધો કરવો નથી, કમાવવું નથી, અને જયારે અને ત્યારે ખાણા કર્યું નહિ પકાયા ? ખાણા કર્યું નહિ પકાયા ? એમ કહીને સતાવ્યા કેમ કરો છો ? ઘરમાં આટો નથી, એટલે રોટી શાની બનાવું ?” મિયાં આ સાંભળીને ઢીલા પડ્યા, પણ પછી એકદમ છોધની માત્રા વધારીને કહેકે, મરીયમ! જયાદા બકવાદ મતકર, વરના મેરી જૂતીસે તેરી હંકી નરમ કર દુંગા.” તરત જ, મરીયમ, ખડખડાઈ હસ્તી પડી; મિયાં સહજ છોભીલા પડી ગયા, પણ તરત જ, કહે કે, “મૂરખ! ચું હસતી કયાં હૈ ? જાણતી નહિ કે મેં કોણ

હું ?” મરીયમ કહે કે, “તમે કોણ છો અને કેવા છો તે હું જાણું છું. જૂતીએ મેરી હંકી નરમ કર દોંગે એ બાતે તો ઠીક હૈ, મગર વો દિન કહાં કે મિયાં કે પાંવમેં જૂતિયાં !” મિયાં ચમક્યા, અને તરત જ પોતાના પગ તરફ જોયું; પગ ઉધાડા હતા, છેલ્લા કેટલાય વર્ષોથી એમની પાસે પગરખાં જ ન હતાં. પૈસો હોય તો પગરખાં આવે ને! મિયાં શરમીદા બની ગયા, અને “અચછા ભાઈ ! તેરા જુ ચહાય સો કર,” એમ કહીને ખૂણામાં પડેલી એક ફાટેલી ચટાઈ પર “ચા ખુદા !” કહેતા, માથે હાથ દર્દને બેઠા.

જીવામિયાંની આ વાત કાલ્પનિક નથી, પણ સૌ કોઈના નિત્ય અનુભવની અને

ધરઘરની વાત છે. જીવામિયાં એટલે જીવ પોતે; મરીયમ એટલે માયા. આળસ અને પ્રમાદવશ બનીને જીવ, પોતાનામાં બુઝ્ય અને શક્તિ હોવા છતાં, જીવનરૂપી માયાનો ઓશિયાળો થઈને ખાય છે, પીએ છે અને વિષયો ભોગવે છે; ભગવાનને તો એ સાવ ભૂલી જ ગયો છે, પોતાની જાતને-આત્માને પણ ભૂલી ગયો છે, અને નિર્માલ્ય અને નાદાર બની ગયો છે. છતાં માયારૂપી મરીયમ ઉપર સત્તા ચલાવવા જાય છે, તે શી રીતે બને? સ્વર્ઘર્મ પ્રમાણે અને ભગવાનની આજ્ઞા પ્રમાણે જો એ જીવનમાં કર્મ કરે તો જ, માયા ઉપર સત્તા ચલાવી શકે અને માયાતીત પરમાત્માને પામી શકે.

એકસો સાઠ વર્ષ પહેલાંની વાત છે. સૌરાષ્ટ્ર પ્રદેશના ગોહિલવાડ જીણ લામાં વડોદ (દેવાળી) નામનું એક નાનું ગામ છે. બે ત્રણ દરબારોની ત્યારે ગામમાં સરમુખત્યારી—હુક્મત ચાલે. ગામની લાગોળે ઠાકર મંદિર, તેમાં ખાખીબાવાઓની જમાત રહે. ગામના વાહિયાઓ મોટાભાગે સ્થાનીકવાસી જૈનધર્મ પાળે, તેમાં એકનું નામ દેવશી હતું. સ્વભાવે દયાળું, સ્વભાવે, બીજાનું દુઃખ જોઈને એમનું દિલ ક્રષી જતું અને એક યા બીજી રીતે, તેનું દુઃખ દૂર કરવાનો યા હળવું કરવાનો એ પ્રયત્ન કરતા.

એક દિવસ સવારે, ભાયાત્માનંદસ્વામી (ભાઈ આત્માનંદસ્વામી) પોતાના મંડળના પાંચેક સાધુઓ સાથે ગામમાં આવ્યા. ઠાકરમંદિરના બાવાઓએ તેમને ગામમાં પેસતાં જોયા; જાણ્યું કે આ સાધુઓ ગામમાં ધર્મકથા કરશે, તો પછી એમનો કોઈ ભાવ નહિ પૂછે. દરબારોને ખબર આપી બોલાવી લાવવા માટે બે બાવાઓને મોકલીને, બાકીના બાવાઓ હાથમાં કંડા લઈને, સંતોના માર્ગ વચ્ચે આવીને ઉભા. વિ.સં. ૧૮૫૮માં શ્રીજીમહારાજે સત્સંગીની ધર્મધુર પ્રત્યક્ષ સંભાળી લીધા પછી, સત્સંગીની અભિવૃદ્ધિ અભૂતપૂર્વ થતી જતી હતી; આશ્રિતોની સંખ્યા પ્રતિદિન આશ્ર્યજનક રીતે ઝૂદ્ધે અને ભૂસ્કે વધતી જતી હતી. ઝ્રી, ક્રષ્ણ અને રસાસ્વાદ તથા સુરાપાન, માંસભક્ષણ અને અફીએ ગાંજાદિકનાં દુર્ઘટસનોમાં ચકચૂર ફરતા તે વખતના સાધુ બાવાઓ તથા તેમને પગલે

ચાલી રહેલા ઘણા લોકોને સત્સંગની વૃદ્ધિ, આંખમાં કણાની માફક ત્યારે ખૂચતી હતી; અને તેથી સત્સંગનો પ્રચાર કરી રહેલા સર્જર્મંપરાયણ સંતોનો તિરસ્કાર અને મારજ્ઞક કરવાની પ્રવૃત્તિ ઠેરઠેર વધી રહી હતી. ઠાકરમંદિરના ખાખીબાવાઓએ કંડા ઉંચા કરીને, ભાયાત્માનંદસ્વામી અને તેમના શિષ્યોને ગામમાં પેસતા રોક્યા; એટલામાં તો દરબારમાંથી બે ભાયાતો પણ તરવાર વગેરે શાંત્રો સજીને આવી પહોંચ્યા. ગામમાંથી પણ આ શોરબકોર સાંભળીને કેટલાક લોકો ત્યાં દોડી આવ્યા. દેવશી શોઠ પણ તેમાં હતા. ગામલોકો થોડેક દૂર ઉભા રહીને શું થાય છે તે જોવા લાગ્યા.

બધાએ આંખો ચઢાવીને, સંતોને કહ્યું કે, “જીવનું હોય તો અબધઈ પાછા ચાલ્યા જાવ. ગામ તરફ હવે એક ડગલું પણ આગળ વધશો તો, આ (તરવાર અને કંડાએ બતાવીને) તમારી સજી નહિ થાય.” સ્વામીએ હસીને શાંતસ્વરે કહ્યું કે, “‘ભાઈઓ, અમે ગામલોકો પાસેથી કંઈ લેવા કે માગવા આવ્યા નથી. અમેતો પ્રગટ પુરુષોત્તમ ભગવાનની બે વાતો કહેવા આવ્યા છીએ. અમે ધર્મની કથા કરીએ તેમાં તમે શું કરવા આડા આવો છો.’’ ભાયાતો કહે કે, “‘ઝાઝીવાત કરવામાં માલ નથી, છાનામાના એકદમ પાછા ચાલ્યા જાવ.’’ અમે કહીને તરવારો ખેંચવા મૂહ ઉપમ હાથ મૂક્યો; ખાખીબાવાઓ તો એનીજ રાહ જોઈ રહ્યા હતા; એતો સંતો તરફ તરતજ ઘસી ગયા. ત્યારે ધીરગંભીર અને શાંત સ્વરે,

ભાયાતમાનંદસ્વામી બોલ્યા કે, “તમારી સૌકોઈની દરછાજ ન હોય તો અમે ગામમાં નહિ આવીએ, અહીંથી જ પાછા ફરી જઈએ છીએ. શ્રીહરિ તમારા સૌબું કલ્યાણ કરો,” એમ કહીને સંતો પાછા ફરીને ગામ બહાર નીકળી ગયા.

ગામની નજીક આવેલા ગૌચરમાં વડીયાનામનો મીઠા પાણીનો એક વિશાળ ઝૂપો હતો. સંતો ઝૂપાના કાંઠે આવ્યા. પાણીની સગવડ જોઈને, તેમણે ભગવત્સ્મરણ કરતાં કરતાં સ્નાન કર્યું અને પછી કાંઠે બેઠાબેઠા ભગવાનનું સ્મરણ સંકીર્તન કરવા લાગ્યા.

નિર્દોષ સંતોને દરબારના ભાયાતો અને ખાખીબાવાઓએ ગામમાં પેસવા ન દીધા, અને વિનાવાંકે તેમને પાછા કાઢ્યા, એ પોતાની નજરે જોયેલી ઘટના, દેવશી શેઠના મનમાં શૂળજેવી ભોંકાણી. તેમાં પણ સાધુતાની સાક્ષાત્ મૂર્તિસમા સંતોને ભૂખ્યાતરસ્યા કાઢ્યા તેનું દુઃખ તેમને અસહ્ય થઈ પડ્યું. કોઈ પણ રીતે, કોઈ પણ ભોગે, સંતોને રોટલા જમાડવાનો અને જમાડીને રાજુ કરવાનો એમણે તરતજ મનોમન નિર્ણય કર્યો. પણ દરબારો અને ખાખીબાવાઓની બીકથી એ નિર્ણયનો અમલ કરતાં તે અચકાયા. દરબારોમાં એક ગેમાભાઈ નામે ભાગીદાર દરબાર હતા; તે એમના મિત્ર હતા. તેની પાસે જઈને, એમણે પોતાની દરછા વ્યક્તત

કરી, અને તે પૂર્ણ કરવામાં સહાયભૂત થયા વિનંતી કરી. સર્વાતંચામી શ્રીહરિએજ જાણે પ્રેરણા કરી હોય તેમ દરબારે, એમના પોતાના નામે રોટલા લઈ જઈને સંતોને જમાડવાનું શેઠને કહ્યું. શેઠનો રાજુનારેદ થઈ ગયા. તરતજ ધેર આવ્યા અને પોતે જાતે રોટલા વગેરે લઈને ગામમાં થઈને બહાર ઝુવાકાંઠે આવ્યા, અને હાથ જોડીને સંતોની પોતાનાવતી અને ગામવતી ક્ષમા ચાચના કરી, અને આગ્રહ કરીને તેમને રોટલા જમાડવા. શેઠની નમ્રતા અને સેવાભાવ જોઈને, સંતો ખૂબ રાજુ થયા, અને શ્રીહરિના મંગળમય સ્મરણપૂર્વક એમણે, શેઠને અને ગામને અંતરના આશિર્વાદ આપ્યા.

પરિણામે, સ્થાનકવાસી જૈનધર્મનો ત્યાગ કરીને શેઠ પાકા સત્સંગી થયા; દરબાર ગેમાભાઈ અને એમના ભાયાતો પણ દઢ સત્સંગી થયા; ખાખીબાવાઓનું વર્ચરસ્ય નામશોષ થઈ ગયું; ગામના મોટાભાગના લોકો સત્સંગી થયા; અને થોડા વખતમાંજ ગામમાં એક નાનકડું પણ સુંદર, શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર બંધાયું. થોડાં વર્ષો ઉપર જ, આ મંદિરનો જાણોદ્ધાર કરવામાં આવ્યો ત્યારે ત્યાં સત્સંગીજીવનનું પારાયણ અને એક મહાયજા કરવામાં આવ્યો હતો. દરબાર ગેમાભાઈ અને દેવશી શેઠના વંશજો આજે પણ મંદિરની દેખભાગ રાખે છે. આ લધુ લેખના લેખક, પણ દેવશી શેઠના એક નમ વંશજ છે.

શિક્ષાપત્રી શ્લોક

૧૩૭મો લોપનાંદે જીવ

ખોટો

કે. મ. ભડ્ક

આજથી આશરે ૪૦-૪૫ વર્ષ પહેલાં મુંબઈમાં થયેલા ‘બાવલા ખૂન’ કેસે આખા હિંદુસ્તાનમાં સનસનાટી મચાવી દીધેલી. શિક્ષાપત્રી “સર્વજીવ હિતાવહ” છે અને શ્રીસ્વામિનારાયણ ભગવાને તે સારાએ જગત માટે લખેલી છે. નહિ કે માત્ર પોતાના આશ્રિત સત્સંગીએ માટે. શિક્ષાપત્રીની આજ્ઞાએ સત્સંગી કે બિનસત્સંગી પાળે તો તે અવશ્ય સુખી થાય; તેમજ શિક્ષાપત્રીની આજ્ઞાએ સત્સંગી કે બિનસત્સંગી ઉલ્લંઘે તો તે અવશ્ય કલેશને પામે. આ પરમસત્ય, ‘બાવલા ખૂન’ કેસની હકીકતોથી સાબિત થાય છે. સર્વ સત્સંગીએ ભગવતી શિક્ષાપત્રીનો પાઠ દરરોજ કરે છે, પણ શ્લોક ૧૩૭ નો ગલિતાર્થ તેઓની દ્યાન બહાર રહી જાય તેમ છે. આ રહ્યો તે શ્લોક :—

**‘પ્રસંગો વ્યવહારેણ યસ્યા: કેનાપિ ભૂપતે: ।
ભવેત્તસ્યા: સ્નિગ્યા: કાર્ય: પ્રસંગો નૈવ સર્વથા ॥**
—જે સ્ત્રીને કોઈ પ્રકારના વ્યવહારે કરીને, રાજાનો પ્રસંગ હોય તેવી સ્ત્રીનો જે પ્રસંગ તે કોઈ પ્રકારે પણ ન કર્યો.” આ શ્લોકની આજ્ઞાનું ઉલ્લંઘન કરનાર સત્સંગી હોય કે બિનસત્સંગી, તેના શા હાલહવાલ થાય છે તે આ કેસની હકીકતોમાંથી જણાઈ આવે છે:—

વાત એમ બની કે, શ્રી. બાવલા નામના એક મુસ્લિમ શ્રીમંત વેપારી મુંબઈના મેયર હતા. તેમનો બંગલો અલબેલી મુંબઈ નગરીમાં મલબારહીલ પર આવ્યો હતો. બાજુમાં ઈંદોરના મહિરાજા સરતુકોજીરાવ હોલ્કરનો મહેલ હતો. તુકોજીરાવને ઈંદોરની એક ‘મુમતાજ’ નામની નર્તકી સાથે પ્રેમ થયો, તેથી તેને તેમણે પોતાની રખાત તરીકે પોતાના અંતઃપુરમાં રાખી લીધી. જ્યારે તુકોજીરાવ મુંબઈ આવે ત્યારે મુમતાજને સાથે લેતા આવે. આ દરમિયાન શ્રી. બાવલા મુમુતાજના પરિચયમાં આવ્યા અને બન્ને વરચે અચોગ્ય સંબંધ શરૂ થયો. વખત જતાં, બન્નેએ સાથે રહેવાનું નક્કી કર્યું. એક પ્રસંગે તુકોજીરાવ મુંબઈ છોડી ગયેલા, ત્યારે મુમતાજ પોતે જ બાવલાના બંગલામાં પેસી ગઈ. તુકોજીરાવને આ ખબર ઈંદોર પહોંચતાં તે ઘૂંઘાંપૂંવાં થઈ ગયા. પોતાના રાજયની હદમાં આમ બન્યું હોતતો બાવલાને કેદ પકડી તોપને ગોળે ઉડાડી દેત, પણ આ હતું મુંબઈ બ્રિટિશ સરહદમાં; તેથી તેમણે બીજો રાહ લીધો. ભાડૂતી માણસો મારફતે બાવલાને પૂરા કરવાનો અને મુમતાજને ઉપાડી લાવવાનો ઘાટ ઘડવામાં આવ્યો. એક દિવસ સાંજે, બાવલા મલબારહીલ પર આવેલા હેંગિન્ગ ગાર્ડન પર ફરવા ગયેલા ત્યારે, ઈંદોરતરફના બે ચાર માણસો તેમની ચારે બાજુ ફરી વલ્યા અને તેમનું સ્થળ પરજ ખૂન કર્યું.

આમતો ખૂની લોકોએ નાસી જવાનો પહેલેથીજ બંદોબસ્ત કરેલો, પણ હૈવયોગે બેત્રાણ ચુરોપિયન સાર્જન્ટો ફરવા આવેલા. તેઓના વર્ષે પડવાથી ખૂનીઓ મુમતાજને ઉપાડી જઈ શક્યા નહિ અને છેવટે પકડાઈ ગયા.

મુંબઈની કોર્ટમાં કેસ ચાલ્યો. આમ તો, ખૂનના મદદગાર તરીકે તુકોજીરવ હોલ્કરને પણ આરોપીના પાંજરામાં ઉભા રહેવું પડે તેવી પરિસ્થિતિ હતી, પણ ઇન્ડિયન પીનલકોડ મુજબ, તાજની પરવાનગી રાજમહારાજાઓ પર બ્રિટિશ કોર્ટમાં કેસ ચલાવી શકાતો નહિ; જેથી ખૂન કરનારાઓ સામેજ કેસ ચાલ્યો અને તેઓને ફાંસીની સજા થઈ. પાછળથી, પોલીટીકલ ખાતાએ સર તુકોજીરવ સામેનું તહોમત હાથમાં લીધું અને તેઓને ગાદીપરથી પદબ્ધટ કર્યા અને તેમના પાટવીપુત્ર દ્વારા રાજ્યના હોલ્કર તરીકે ગાદી

પર આવ્યા.

આમ, રાજાના પ્રસંગવાળી સ્ત્રીના પ્રસંગમાં આવવાથી, શ્રી. બાવલાને જીવખોવો પડ્યો. ખૂન કરનારાઓને ફાંસી મળી, અને મહારાજાને ગાદી છોડવી પડી. શિક્ષાપત્રીની આ આજા લોપતાં કેવું ભયંકર પરિણામ આવે છે તેનો આનાથી ઉત્તમ બીજો કયો દાખલો હોઈ શકે ? શ્રી. બાવલા મુસલમાન હતા, તેમને શિક્ષાપત્રીની આ આજાનું જ્ઞાન ન હોય તે સ્વાભાવિક છે; પણ જાણો અજાણો, તે આજાનો લોપ થતાં, તેમને પણ અંતિમ સજા થઈ. જો અજાણો પણ આજા લોપાઈ તો આવું ભયંકર પરિણામ આવ્યું, તો આપણે સત્તસંગીઓ જાણીને તે આજા લોપીએ તો તેનું શું પરિણામ આવે તેની તો ત્રિરાશિજ મૂકવી રહી.

-ઃ મુમુક્ષુની ડાયરીમાંથી :-

(નોંધ : એક બે અ.નિ. મુમુક્ષુ ભાઈએ કે જેમણે સંતો અને અન્ય સતપુરુષોના સત્તસંગ સમાગમની નોંધ કરવાની સુટેય પાડેલી-તેમની વર્ષો અગાઉની નોંધ-ડાયરીએ પૈકી કેટલાક સમયની ડાયરીએ મળતાં તેમાં તેમના સત્તસંગ સમાગમના નિચોડ રૂપે વ્યવસ્થિત નોંધ લખાએમાંથી કેટલુંક પ્રતીતિકર, મનજીય અને સર્વજીવ હિતકારી લખાએ આ વિભાગમાં છે. આપવામાં આવશે.)

“....આપણે ઘેર જમાઈ આવ્યા હોય, તો તેની કેટલી સાર-સંભાળ સગવડતા સાચવીએ છીએ ? તેમને જરાય ઓછું ન આવે તથા ખોટું ન લાગે તેની કાગળ રાખીએ છીએ. પણ પરમાત્માની બાબતમાં આવું વર્તન આપણે કરીએ છીએ ? પરમાત્માની આજ્ઞા લોપતી વખતે તેમને ખોટું લાગશે દુઃખ થશે તેનો વિચાર આપણે કયારેય કરીએ છીએ ? આપણે આ બે વસ્તુની સરખામણી કરીએ તો તરત ખબર પડે કે, આપણને શેમાં વધારે હેત છે; આપણે સાચાં સગા કોને માનીએ છીએ ?....”

.....x.....x.....

“....આપણે રોજ મંદિરમાં ભગવાનનાં દર્શન કરવા જઈએ છીએ પણ મૂર્તિ યાદ રહે છે ? તે તો ભૂતી જવાય છે, શ્રીજી મહારાજ વચનામૃત (સા.પ્ર.-પ)માં કહે છે કે મને સહિત જે દશથ જોયું હોય તે ભૂતી જવાય નહિ. કોઈનું ખુન થયેલું જોયું હોય તો ભૂલાય છે ? તેમ પરમાત્માની મૂર્તિનાં દર્શન મને સહિત, એકાગ્ર દર્શિથી અને મહિમાએ સહિત કરવા અને તેનું મનન-નિર્દિદ્યાસ કરવો, તો તે વિસરાય નહિ અને સાક્ષાત્કાર થાય. પણ આપણે તો મૂર્તિને ધાતુની, પાખાણની કે કાગળની માનીએ છીએ. તેથી મૂર્તિનું સુખ મળતું નથી તથા કામસિદ્ધ થતું નથી.”

.....x.....x.....

“....પરમાત્માની મૂર્તિમાં વૃત્તિ સ્થિર રાખીને હૃદયમાં મંત્રનું શુદ્ધ ઉત્ત્યારણ કરીને માળા ફેરવીએ તો, પ્રગતિ થાય. માળા ઓછી ફેરવી પણ ભગવાનના સ્વરૂપમાં વૃત્તિ રાખીને ધીમે ધીમે માળા ફેરવવાનો અભ્યાસ કરવો જરૂરી છે....”

.....x.....x.....

“....સાપ કેવો રૂડો, રૂપાળો, સુંવાળો અને રંગબેરંગી લાગે છે ? છતાં પણ, આપણે કોઈ દિવસે તેનો સ્પર્શ કરીએ છીએ ? ના. તેનાથી દૂર ભાગીએ છીએ; અથવા તેને કોઈ સાધન વડે દૂરથી પકડીને, દૂર નાખીએ છીએ. શા માટે ? આપણે જાણીએ છીએ કે, તેને અડકીએ અને જો તે કરકે તો મૃત્યુ થાય. તેવી જ રીતે જગત સંબંધી વિષયોને વિષે દોષદર્શિ જણાય એટલે કે વિષયોને વિષે રહેલા વિષને વિષે નજર પહોંચે, તો તેમાં આસક્તિ ન થાય. આવી રીતે વસ્તુ વિચાર કરતાં શીખવું, તો વૃત્તિનો નિરોધ થાય. નિરોધ એટલે અટકાવ, એટલે કે વિષયોમાંથી વૃત્તિ પાછી વળે.....”

“સત્તસંગ પ્રદીપ” ને બેટ આપનારની શુભ નામાવલિ

ક્રમ નામ	ગામ	પ્રસંગ
૨૫૦૦-૦૦ હર્ષદભાઈ જયંતિભાઈ પટેલ	વડોદરા	શ્રીજી પ્રસન્નતાર્થે
૧૫૦૦-૦૦ વસુબેન ચંદુભાઈ વ્યાસ હસ્તે દિપકભાઈ અને પ્રશાંતભાઈ	જેતપુર	અ.નિ. ચંદુભાઈ ડી. વ્યાસના મોક્ષાર્થે શ્રીજી પ્રસન્નતાર્થે
૧૦૦૦-૦૦ સંયુક્તાબેન શરદભાઈ શાહ	અમદાવાદ	શ્રીજી પ્રસન્નતાર્થે
૧૦૦૦-૦૦ અજયભાઈ ચંદ્રકાંતભાઈ ગોસલીઆ	ઘાટકોપર	શ્રીજી પ્રસન્નતાર્થે
	મુંબઈ	
૧૦૦૦-૦૦ H. N. Patil	Jalgaon	‘૮૪’માં જન્મદિન તેમજ લગ્નજીવનના “૬૧” વર્ષ પૂર્ણ થયા તે નિમિતે શ્રીજી પ્રસન્નતાર્થે
૫૦૧-૦૦ વૃંદાબેન ભૂપેન્દ્રભાઈ શાહ	અમદાવાદ	માતૃશ્રી અ.નિ. પ્રવીણાબેન ભૂપેન્દ્રભાઈ શાહના મોક્ષાર્થે શ્રીજી પ્રસન્નતાર્થે
૨૦૧-૦૦ માવાણી શૈલેશકુમાર જયંતિલાલ	અમદાવાદ	શ્રીજી પ્રસન્નતાર્થે
૨૦૦-૦૦ વનલીલાબેન હરિપ્રસાહ ઠક્કર	અમદાવાદ	પુત્ર રિ. પરિતોષ હરિપ્રસાદ ઠક્કરના જન્મદિન નિમિતે શ્રીજી પ્રસન્નતાર્થે
૧૫૦-૦૦ રોશન તરણભાઈ ભણ	દહેગામ	શ્રીજી પ્રસન્નતાર્થે
૧૫૦-૦૦ વત્સલ તરણભાઈ ભણ	દહેગામ	શ્રીજી પ્રસન્નતાર્થે
૧૦૧-૦૦ ધાર્મિક યોગેશકુમાર શુકલ	ઉમરેઠ	પિતાશ્રી અ.નિ. યોગેશપ્રસાદ ધનશ્યામ- પ્રસાદ શુકલની પુણ્યતિથિ નિમિતે શ્રીજી પ્રસન્નતાર્થે
૧૦૧-૦૦ વિજયાબેન મથુરભાઈ ઓડા	નડીઆદ	શ્રીજી પ્રસન્નતાર્થે
૧૦૧-૦૦ ચિરાગભાઈ બંસીલાલ જોધી	ઉમરેઠ	શ્રીજી પ્રસન્નતાર્થે
૧૦૦-૦૦ ભૂપેન્દ્રભાઈ મધુસુદનભાઈ પંડ્યા	ભરુચ	જન્મદિન નિમિતે શ્રીજી પ્રસન્નતાર્થે
૧૦૦-૦૦ રાજેન્ડ્રપ્રસાદ ચીમનલાલ શેલત	આણંદ	જન્મદિન નિમિતે શ્રીજી પ્રસન્નતાર્થે
૧૦૦-૦૦ જીનલ મહેશકુમાર પંચોલી	આણંદ	જન્મદિન નિમિતે શ્રીજી પ્રસન્નતાર્થે
૧૦૦-૦૦ જ્યાબેન રજનીકાંત ઠક્કર	નાસીક	શ્રીજી પ્રસન્નતાર્થે
૧૦૦-૦૦ વિશાલ ગોપીનાથભાઈ ઓડા	નડીઆદ	શ્રીજી પ્રસન્નતાર્થે
૫૦-૦૦ ભક્તિ હિમાંશુભાઈ મહેતા	સુરત	શ્રીજી પ્રસન્નતાર્થે
૫૦-૦૦ કીર્તન હિમાંશુભાઈ મહેતા	સુરત	શ્રીજી પ્રસન્નતાર્થે

પ. પૂ. આચાર્ય મહારાજશ્રીની આજ્ઞાનું પાલન :

પ. પૂ. સ્વામીશ્રી ખૂલું જ બીમાર હતા. તે સમયે વીરસદના દેવોનો વાર્ષિક પાટોટસવ વૈશાખ સ્કુદ-૧૦ના રોજ રાખવામાં આવ્યો હતો. આ પાટોટસવમાં વડતાલ ગાઈના આચાર્ય મહારાજશ્રી નરેન્દ્રપ્રસાદજી દેવોનો અભિષેક કરવા પદ્ધાર્યો હતા. અભિષેક પૂરો થયા પછી સત્સંગ સભાનું આચ્યોજન કરવામાં આવ્યું હતું. પૂ. મહારાજશ્રી સભામાં આવી લિરાજમાન થયા. સ્વામીશ્રી ઝાનસ્વામી વીરસદ મંદિરના કોઠારી પદ પર હતા. તેથી સભામાં આવીને બેઠા. પણ નાદુરસ્ત તલ્યિયતને લીધી તેમનાથી વધુ સમય બેસી ન શકવાથી પૂ. પૂ. મોટાભાઈ (ઇશ્વરલાલ પંડ્યા)ને વાત કરી કે તમો મહારાજશ્રીને વિનંતી કરો કે મારાથી બેસી નથી શકતું તો મને સભામાં સૂવા માટે આજ્ઞા આપો. પ. પૂ. મહારાજશ્રીએ તેચોને સૂવા માટે આજ્ઞા કરીએ.

-અ. નિ. પૂ. ઝાનસ્વામીની સત્સંગ-ગાથા

BOOK-POST

From :

Shree Swaminarayan Satsang Seva Mandal
 Indukumar Laxmiprasad Pandya,
 "Gurukrupa",
 Zaghdia Pole, Nagarwada,
 NADIAD-387001. (India)

To/પ.ભ.શ્રી

Printed by Vakal Printery, Published by Indukumar Laxmiprasad Pandya, on behalf of Shree Swaminarayan Satsang Seva Mandal and Printed at Vakal Printery, No. 01-17-475-951-000-101 of Ward No-1 situated at Jogidas Vitthal's Pole, Raopura, Vadodara and Published from "Gurukrupa", Zaghdia Pole, Nagarwada, Nadiad-387001 (India). Editor : Indukumar Laxmiprasad Pandya.